

O‘ZBEKISTONNING XALQARO IQTISODIY INTEGRATSIYA JARAYONLARIDA ISHTIROKNI KUCHAYTIRISH ISTIQBOLLARI

TDIU Moliya fakulteti talabasi

M.O.Gulmurodova

Ilmiy rahbar: U.A.Yuldasheva

Annotatsiya: Ushbu maqolada, Xalqaro iqtisodiy integratsiya aslida nima ekanligi va uning mazmun mohiyati haqida kengroq ma’lumotlar berilib o‘tilgan. O‘zbekistonning xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlarida ishtirokini kuchaytirish uchun qanday iqtisodiy chora-tadbirlar o‘tkazilishi kerakligi haqida bir nechta statistik ma’lumotlar bilan yoritilib berilgan.

Kalit so‘zlar: Xalqaro iqtisodiyto, integratsiya, mikro va makro darajadagi integratsion jarayonlar, umumiy bozor.

Аннотация: В данной статье дается дополнительная информация о том, что такое международная экономическая интеграция и ее сущность. Какие экономические меры следует предпринять для усиления участия Узбекистана в процессах международной экономической интеграции, освещается рядом статистических данных.

Ключевые слова: Международная экономика, интеграция, микро- и макроинтеграционные процессы, общий рынок.

Abstract: In this article, more information is given about what is international economic integration and its essence. What economic measures should be taken to strengthen Uzbekistan's participation in the processes of international economic integration are highlighted with several statistical data.

Key words: International economy, integration, micro and macro integration processes, common market.

KIRISH.

Jahon xo'jaligi rivojining zamonaviy bosqichida sayyoramizning barcha qit'alarida integratsion jarayonlarning turli shakllarini ko'rishimiz mumkin. XX asming ikkinchi yarmidan boshlab yetakchi industrial mamlakatlarning tez taraqqiy etishi, shuningdek, xalqaro transedrt va kommunikatsiya vositalarining takomillashuvi natijasida xalqaro tovar va xizmatlarning yuqori sur'atlarda rivojlanishi yuz berdi. Xalqaro savdo bilan bir qatorda ishlab chiqarish omillarining (kapital ishchi kuchi va texnologiyalar) xalqaro harakati ham rivojlanib bordi. Ya'ni, tayyor mahsulot bilan bir qatorda ishlab chiqarish omillari ham mamlakatlararo ko'cha boshladi. Tovar bahosida o'z aksini topgan foyda nafaqat

milliy chegara doirasida, balki xorijda ham yaratildi. Bularning barchasi iqtisodiy integratsiyaning vujudga kelishiga zamin yaratdi.

Iqtisodiy integratsiya - mamlakatlar o'zaro iqtisodiy hamkorligining natijasi bo'lib, u xo'jalik mexanizmlarining yaqinlashuviga olib keladi va bu yaqinlashuv davlatlararo bitimlar shaklini oladi hamda tegishli davlatlararo organlar tomonidan tartibga solinadi.

Xalqaro iqtisodiy integratsiya bu - milliy xo'jaliklar (davlatlar) o'rtasida ko'p tomonlama o'zaro barqaror aloqalarning rivojlanishi va mehnat taqsimoti negizida yuzaga kelgan mamlakatlarning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va madaniy jihatdan birlashuvi bo'lib, ishlab chiqarish tarmoqlarining turli darajada va turli ko'rinishdagi o'zaro aloqadorligini ifoda etadi. Hozirgi kunda integratsion jarayonlar to'g'risida mutaxassislar orasida yagona qarashlar konsepsiyasi mavjud emas.

TADQIQOT METADOLOGIYASI

Bir guruh iqtisodchi olimlar integratsiyani jahon mamlakatlari o'rtasida yangi tovarlar oqimini shakllantirish orqali «resurslar cheklanganligi» muammosini bartaraf etish yo'li deb talqip etishsa (bu orqali jahon mamlakatlarida nisbatan serxarajat tovarlar ishlab chiqarishga chek qo'yilib, texnologik ayirboshlashni kengaytirish imkoniyatini beradi, ya'ni, ilmiy-tadqiqot va tajriba konstruktorlik ishlari (ITTKI)ga xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi), boshqa bir guruh olimlar integratsiyani talab etuvchi dastlabki turtki sifatida noiqtisodiy omillarni ilgari suradi (masalan, mamlakat mudofaa qobiliyatini mustahkamlash va boshqalar). Uchinchi bir guruh iqtisodchilar esa integratsiya bu - ishlab chiqarishning barqaror

o'sishi, ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy barqarorlik kabi maqsadlarga yengilroq va tezroq erishish imkoniyatini beradi, deb hisoblashadi.

Shunday qilib, u yoki bu nazariy yondashuvlarni umumlashtirgan holda shuni qayd etib o'tish kerakki, integratsiya bu - hududiy miqyosda sifat jihatidan yangi iqtisodiy muhitni yaratish yo'li orqali milliy xo'jalik komplekslarining o'zaro yaqinlashishi va bir-biriga kirib borishi jarayonidir.

Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida integratsion jarayonlar asosan ikki darajada (mikro – transmilliy korporatsiyalarning tashkil etilishi orqali, makro -iqtisodiy siyosatni davlatlararo muvofiqlashtirish siyosati orqali) amalga oshiriladi.

Mikro darajadagi integratsion jarayonlar bir-biriga hududiy jihatdan yaqin joylashgan mamlakatlarning xo'jalik yurituvchi subyektlari kapitallarining o'zaro ta'sir doirasi orqali amalga oshiriladi.

Ya'ni, ushbu davlatlar o'rtasida integratsion jarayonlar iqtisodiy bitimlar

tizimining shakllanishi. kichik shoxobchalar, shu'ba korxonalar tashkil etilishi orqali yuz beradi. Tashkil topgan korxonalar va firmalar o'rtasidagi o'zaro iqtisodiy aloqalarning tez rivojlanishi tovar almashuvini, xizmat sohasini, kapital va ishchi kuchining mamlakatlararo erkin harakatini ta'minlashga, ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-texnologik, tashqi iqtisodiy va mudofaa, moliyaviy va valyuta sohasida yagona siyosatni o'tkazish zaruriyati tug'iladi. Yagona valyuta va moliyaviy fondlar, infratuzilmalar va umumiy davlatlararo boshqaruv organlariga ega bo'lgan iqtisodiy majmualar yaratiladi.

Makro darajada esa integratsiya davlatlarning iqtisodiy birlashmalarini shakllantirish hamda milliy siyosatni muvofiqlashtirish asosida ro'y beradi. Iqtisodiy integratsiya asosida bir qator obyektiv omillar yotadi, ularning ichida quyidagilar muhim ahamiyat kasb etadi:

- xo'jalik hayotining yanada baynalmilallashuvi;
- xalqaro mehnat taqsimotining chuqurlashuvi;
- umumjahon ahamiyatga ega bo'lgan ilmiy-texnika inqilobi (ITI);
- milliy iqtisodiyotlar ochiqlik darajasining kuchayishi va boshqalar

Ushbu obyektiv omillarning barchasi jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida bir-birlari bilan chambarchas bog'liq holda o'zaro aloqadorlikda rivojlanib boradi. Baynalmilallashuv omili mamlakatlar o'rtasida barqaror iqtisodiy aloqalarning rivojlanishi va takror ishlab chiqarishning milliy xo'jalik doirasidan chetga chiqish jarayonini aks ettiradi (eng avvalo, xalqaro mehnat taqsimoti asosida). Jahon xo'jalik hayoti baynalmilallashuvining o'sishi va rivojlanishida TMKlarning ta'sir doirasi katta. YuNKTAD ma'lumotiga ko'ra hozirgi kunda jahonda 65 mingdan ortiq TMKlar va ularning 850 mingdan ortiq shoxobchalari va shu'ba korxonalari faoliyat ko'rsatib kelmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Iqtisodiy integratsiyaning rivojlanishi muayyan shartsharoitlarining mavjud bo'lishini ko'zda tutadi.

Birinchidan, integratsiyalashayotgan mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishi va bozor munosabatlaridagi yetukligi darajasi bir-biriga yaqin bo'lishi kerak. Xo'jalik mexanizmlari bir-biriga mos tushishi lozim. Kamdan-kam istisnolardan tashqari. barcha hollarda davlatlararo integratsiya industrial mamlakatlar yoki rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtasida taraqqiy topadi. Sanoati rivojlangan mamlakatlar doirasida integratsion jarayonlar eng faol bo'ladi va yuqori samara beradi. Rivojlanish darajasi turlicha bo'lgan mamlakatlar o'rtasida integratsion jarayonlar kamdankam hollarda yuz beradi. Sanoati rivojlangan va rivojlanayotgan ID mamlakatlar o'rtasida o'zaro integratsiyalashuv harakatlari yuz bersa-da, bu jarayonlar hozirgi kunda ham o'zining ilk rivojlanish bosqichida turibdi.

Ikkinchidan, integratsiyalashayotgan mamlakatlarning geografik yaqinligi.

ko'p hollarda umumiy chegara va tarixan shakllangan iqtisodiy aloqalarning mavjudligi. Aksariyat hollarda bir mintaqada bir-biriga geografik jihatdan yaqin joylashgan mamlakatlar birlashadilar, chunki ular uchun transport, til va boshqa muammolarni yechish oson kechadi.

Uchinchidan, rivojlanish, siyosiy, iqtisodiy hamkorlik sohasida va mamlakatlar oldida turgan boshqa muammolarning umumiyliigi. Bu muammolarni hal etish integratsiyalashayotgan mamlakatlarning birgalikdagi harakatlarni taqozo etadi. Asosiy muammosi - bozor iqtisodiyotining asoslarini yaratish bo'lgan mamlakatlarning umumiy valyutani joriy qilishni maqsad qilib qo'ygan davlatlar bilan integratsiyalashuvi mumkin emasligi bunga misol bo'la oladi.

To'rtinchidan, integratsion birlashmalari tuzgan davlatlarda odatda ijobiy iqtisodiy siljishlar (iqtisodiy o'sish sur'atlarining tezlashuvi. Inftyatsiyaning pasayishi, ish bilan bandlikning o'sishi va shu kabilar) ro'y beradi va bu, shubhasiz, o'zgarishlarni kuzatib borayotgan boshqa mamlakatlarga muayyan ta'sir ko'rsatadi va ularni interasion jarayonlarda ishtirok etishga rag'batlantiradi.

Beshinchidan, u yoki bu mintaqadagi mamlakatlarning ko'pchiligi integratsiyaviy birlashmaga a'zo bo'lgach, bu birlashma doirasidan chetda qolgan mamlakatlar, shubhasiz, ba'zi qiyinchiliklarga duch keladi. Bu qiyinchiliklar mazkur guruhga kiruvchi mamlakatlar iqtisodiy aloqalarining uzviyligi bilan bog'liqdir. Bu ko'pincha, hatto, integratsiya doirasidan tashqarida qolishdan qo'rqib, integratsiya doirasidan chetda qolgan mamlakatlar bilan savdoni qisqartirishga ham olib keladi. Integratsiya jarayonidan chetda qolgan mamlakatlar ko'p hollarda qo'shimcha qiyinchiliklarga duch keladilar. (<Domino samarasi>)

Hozirgi kunda xalqaro iqtisodiyotda yuzaga kelayotgan va rivojlanayotgan ko'plab integratsion birlashmalar aslida o'z oldiga bir-biriga o'xshash maqsadlarni qo'yadilar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jahon xo'jaligining asosiy mintaqalaridagi iqtisodiy integratsion tashkilotlar

N	Tashkilot nomi	A'zolar soni	Tuzilgan yili
1.	Yevropa Itliffiqi (Yel, ingl. EU, oldingi nomi Yevropa Iqtisodiy Hamjamiyati)	27	1957/1992 : I
2.	Yevropa Erkin Savdo Assosiasiyasi (YeESA, ingl. EFT.A.)	4	1960
3	Markaziy Yevropa Erkin savdo hududi (ingl. Central European FTA)	7	1992
4	Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH, ingl. CIS)	12	1991

5	Qora dengiz iqtisodiy hamkorligi (QDIH. rus. Q3C)	11	1992
6	Shimoliy Amerika erkin savdo hududi to'g'risidagi kelishuv (ingl. NAFTA)	3	1994
7	Osiyo-Tinch okeani iqtisodiy hamkorligi Forumi (OTIH ingl!.APEC)	21	1989
8	Ianubi-Sharqiy Osiyo davlatlari Assosiasiyasi (ingl!. ASEAN)	10	1967
9	Janubiy Osiyo mintaqaviy hamkorligi (ingl.SAARK)	7	1985
10	Lotin Amerikasi integratsiya Assosiasiyasi (LAIA. ingi. LAIA)	11	1980/1960
11	And pakti (Andean Pact)	5	1969
12	Karib Hamjamiyati va Karib Umumiy bozori (CARICOM)	14	1973
13	Ianubiy konus mamlakatlari umumiy bozori (ing!.MERCOSUR)	4	1991
14	G'arbiy Afrika mamlakatlari iqtisodiy hamjamiyati (ECOVAST)	16	1976
15	Sharqiy va Janubiy Afrika umumiy bozori (ESFCM)	20	1994
16	Janubiy Afrika rivojlanish hamjamiyati (SADK)	11	1992
17	Markaziy Afrika bojxona va iqtisodiy Ittifoqi (ingl. I!DEAK)	6	1966
18	Arab iqtisodiy birligi Kengashi (AIBK)	12	1964
19	fors ko'rfazi arab davlatlari hamkorligi Kengashi (FKADHK)	6	1981

Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning jahon xo'jaligi va xalqaro iqlisodiy munosabatlar tizimida tutgan o'rni.

Xo'jalik hayotida integratsiyalashuv jarayonlari kundan - kunga chuqurlashib bormoqda. Integratsiyalashuv jarayonlari jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida xalqaro savdo sohasidan tortib ilmiy - axborot, tovar ayiraboshlashgacha bo'lgan turli ko'rinishlarini bir-biriga qo'shilib borishini nazarda tutadi.

Jahon iqtisodiyotida xalqaro iqtisodiy integratsiya o'z mannuni va mohiyati bilan, birinchidan, jahon mamlakatlarida ro'y berayotgan chuqur xo'jalik va ijtimoiy-siyosiy, madaniy birlashuv sohasidagi jarayonlarni borishini, ikkinchidan, mustahkam iqtisodiy o'zaro aloqadorlikni, uchinchidan, milliy xo'jaliklardagi mehnat taqsimotini, to'rtinchidan, ishlab chiqarishda turli daraja va shaklda ro'y berayotgan o'zaro iqtisodiy hamkorliklarni aks ettiradi. Integratsion jarayonlar

asosan bir-biriga yaqin bo'lgan hududlarda joylashgan davlatlarning o'zaro iqtisodiy shartnomalarida, xorijiy mamlakatlarda o'z bo'limlarini tashkil etishda, xo'jalik subyektlari (firmalar, korxonalar) o'rtasidagi kapitalning o'zaro aloqadorligida namoyon bo'ladi.

Integratsion jarayonlar mamlakatlarning o'zaro iqtisodiy birlashuvi va milliy davlatlar siyosiy shartnomalari asosida amalga oshiriladi. Subyektlar o'rtasidagi integratsion jarayonlarning borishi va rivojlanishi asosan davlatlararo ahamiyatga ega bo'lgan tovarlarning erkin harakati va xizmatlar sohasida, capital harakati va ishchi kuchi migratsiyasida, davlatlararo iqtisodiy kelishuvlarda, ilmiy-texnik, texnologik va axborot, moliya-kredit. tashqi iqtisodiy. siyosiy va madaniy sohalarida, shuningdek, mudofaa siyosatida hamda xo'jalik hayotining ko'plab boshqa sohalarida namoyon bo'ladi. Jahon xo'jaligi va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida integratsion jarayonlar natijasida butun bir valyuta birligiga (dollar, evro. rubl, so'm va h.k.lar), moliyaviy byudjetga. davlatlararo yoki millatlararo boshqaruv tizimiga asoslangan mintaqaviy tashkilotlar tashkil topadi (Yel, NAFTA. Osiyo-Tinch okeani mintaqasi davlatlari kabi). Bunday tashkilotlar jahon iqtisodiyotida O'z o'rniga ega. (2-jadval)

Jahon iqtisodiyoti va XIM tizimida iqtisodiy integratsiyaning eng oddiy ko'rinishlaridan biri, xalqaro savdo sohasida erkin iqtisodiy hududlarining tashkil topishi bo'lsa, iqtisodiy integratsiyaning murakkab ko'rinishlaridan biri tashqi savdo tariflari kelishuvi sohasida muhim rol o'ynayotgan bojxona ittifoqining vujudga kelishidir.

Jahon bozorlarida hukmronlik qilishda dunyo mamlakatlari o'rtasida kuchli qarama-qarshiliklar yuz bermoqda. Jahon iqtisodiyoti va XIM tizimida turH xalqaro savdo uyushmalari, birlashmalar, tashkilotlar tashkil topib, ular o'zaro savdo munosabatini kengdYtirib bormoqda. Jahon iqtisodiyotida savdo-iqtisodiy tashkilotlarning tashkil topishini dastlabki ko'rinishini mintaqaviy va hududiy erkin savdo hududlami tashkil etilishida ko'rish mumkin. Jahon bankining ma'lumotiga qaraganda jahon savdosi bilan bog'liq bo'lgan faoliyatning 45-48 %i erkin savdo hududlari orqali amalga oshirilgan ekan.

Jahon xo'jaligining iqtisodiy ko'rsatkichlarida yetakchi integratsion birlashmalarning ulushi (%)

Ko'rsatkichlar	NAFTA	Yel	OTH (APEC)	MDH
Aholi	5	7	34	5
YalM (PPP)	26	27	29	3
Davlat xarajatlari	21	40	21	1.5
Energiya iste'moli	30	18	17	12

Investitsiyalar	19	19	36	3
Eksport	17	43	25	2

Manba: World trade Report the WTO 2005 P.19Jahon iqtisodiyoti va XIM tizimidagi erkin savdo hududlaridan eng muhimi va mashhuri Yevropa erkin savdo uyushmasi (EFTA), Yevropa Ittifoqi (Yel), Shimoliy Amerika erkin savdo hududi (NAFTA), Osiyo-Tinch okeani iqtisodiy hamkorlik tashkiloti (APEC) va boshqalardir. Dunyo mamlakatlari bo'yicha 9 ta yirik xalqaro savdo uyushmalari va tashkilotlar mavjud bo'lib, ular quyidagilardan iboratdir:

Yevropa Ittifoqi (Yel). A'zolari - Germaniya, Fransiya, Italiya, Gollandiya, Belgiya, Lyuksemburg, Buyuk Britaniya, Daniya, Irlandiya, Gretsiya, Ispaniya, Portugaliya, Shvetsiya, Finlandiya, Avstriya. Chexiya Respublikasi. Polsha, Vengriya, Sloveniya, Rumuniya, Slovakiya, Bolgariya, Estoniya, Latviya, Litva, Malta, Kipr davlatlari.

Shimoliy Amerika erkin savdo hududi (NAFTA). A'zolari - AQSh. Kanada. Meksika davlatlari.

Yevropa erkin savdo assotsiatsiyasi (EFTA). A'zolari - Islandiya, Norvegiya, Shveystariya, Lixtenshteyn kabi davlatlar.

Osiyo-Tinch okeani iqtisodiy hamkorlik (APEC) tashkiloti. A'zolari - Avstraliya, Bruney, Malayziya, Singapur, Tayland, Yangi Zelandiya, Yangi Gvineya, Indoneziya, Filippin, Tayvan, Gongkong. Yaponiya, Janubiy Koreya, Xitoy, Kanada, AQSh. Meksika, Chili Rossiya, Vyetnam, Peru kabi davlatlar.

Janubiy Afrika mamlakatlari rivojlanish uyushmasi (SADK). A'zolari - Angola, Botsvana, Lesoto, Malavi, Mozambik, Mavrikiya, Namibiya, JAR, Svazilend, Tanzaniya, Zimbabve kabi davlatlar kiradi.

G'arbiy Afrika iqtisodiy va valyuta ittifoqi (YuEMOA) uyushmasi. A'zolari - Kot-d-Ivuar, Burkina-Faso, Nigeriya, Togo, Senegal, Benin, Mali kabi davlatlar.

Janubiy Osiyo mintaqaviy hamkorlik assostiyasi (SAARK). A'zolari - Hindiston, Pokiston. Shri-Lanka, Bangladesh, Maldiv, Sutan. Nepal kabi davlatlar.

Shunday qilib jahon iqtisodiyoti va XIM tizimida bunday mintaqaviy savdo uyushmalaming (tashkilotlaming) tashkil topish jarayoni obyektiv siyosiy. iqtisodiy, tarixiy xarakterga ega bo'lib, bir tomondan bunday mintaqaviy tashkilotlar xalqaro savdoni jonlantirsa, ikkinchi tomondan xalqaro savdo faoliyatini olib borish uchun barcha shart-sharoitni yaratib beradi, uchinchi

tomondan esa a'zo davlatlar uchun jahon bozorlarida yuz berayotgan ziddiyatlarni hisobga olib real qarorlarni ishlab chiqib ushbu qarorlar asosida to'g'ri yo'lni tanlab olish imkonini beradi. Jahon iqtisodiyotida xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari dunyo mamlakatlari o'rtasidagi o'zaro iqtisodiy aloqadorlikni ta'minlashda bir qator qulayliklarni vujudga keltirib, ular birinchidan, xo'jalik subyektlarini (tovar ishlab chiqaruvchilarni) ko'plab resurslar bilan (inson resurslari texnik texnologik va axborot vositalari) ta'minlaydi, ikkinchidan, jahon bozorlariga mos raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish imkonini beradi. Uchinchidan, integratsiya jarayonlarida qatnashuvchi barcha davlatlarni ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy jihatdan bir-biriga yaqinlashtirib, raqobatdan himoya qiladi, to'rtinchidan, Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlarida ishtirok etuvchi davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy, siyosiy va madaniy muammolarni hal etish imkoniyatini beradi. Shunday qilib, jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlarining borishi iqtisodiy rivojlanishdan orqada qolayotgan mintaqalarni, hududlarni rivojlanishiga xalqaro mehnat bozoridagi holat yaxshilanishiga, iqtisodiy karn ta'rinlangan aholining ijtimoiy ta'rinoti yaxshilanishiga imkon tug'diradi.

Mavjud integratsion bloklar turli ko'rsatkichlarga ega bo'lsalar-da, ular jahon iqtisodiyoti va XIM tizimida o'z o'rnini va ahamiyatiga ega. Bu integratsion bloklarda kechayotgan jarayonlar, ular erishayotgan natijalar jahon iqtisodiyoti va XIM tizimiga o'zining bevosita ta'sirini o'tkazadi. Quyidagi jadval ma'lumotlari asosida integratsion bloklarni ko'rsatkichlar bo'yicha taqqoslash mumkin.

XULOSA

Xalqaro iqtisodiy integratsiya bu - milliy xo'jaliklar (davlatlar) o'rtasida ko'p tomonlama o'zaro barqaror aloqalarning rivojlanishi va mehnat taqsimoti negizida yuzaga kelgan mamlakatlarning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va madaniy jihatdan birlashuvi bo'lib ishlab chiqarish tarmoqlarining turli daraja va ko'rinishdagi o'zaro aloqadorligini ifoda etadi. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida integratsion jarayonlar asosan ikki darajada (mikro – transmilliy korporatsiyalarning tashkil etilishi orqali, makro – iqtisodiy siyosatni davlatlararo muvofiqlashtirish siyosati orqali) amalga oshiriladi. Jahon xo'jaligida iqtisodiy integratsion jarayonlarning asosida bir qator obyektiv omillar yotadi: xo'jalik hayotining yanada baynalmilllashuvi; xalqaro mehnat taqsimotining chuqurlashuvi; umumjahon ahamiyatga ega bo'lgan ilmiy-texnika inqilobi (III); milliy iqtisodiyotning ochiqlik darajasi kuchayishi va boshqalar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirziyoyev Sh. 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli farmoni.

2. Ataniyazov J.X. Xalqaro moliya munosabatlari. Darslik. / J.X. Ataniyazov, E.D. Alimardonov; O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi. – T.: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2014. – 432 b.

3. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. / Под ред. Красавиной Л.Н. – М.: Финансы и статистика, 2007. С. 289.

4. Михайлов Д.М. Мировой финансовый рынок: тенденции и инструменты. – М.: Издательство «Экзамен», 2000. С. 150.

5. Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения. – М.: Маркетинг, 2003.

6. Международный финансовый рынок. / Под ред. В.А. Слепова, Е.А. Звоновой. – М.: Магистр, 2009. С. 34. // “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журналі. 3-сон, май-июнь, 2015 йил. www.iqtisodiyot.uz

7. Olimova R.E O‘zbekiston va xalqaro moliya tashkilotlar o‘rtasidagi moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish masalalari.

8. Хожиматов Р.Х. Жаҳон молия бозори: назарий қарашлар ва умумий тавсифи. // “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий-электрон журналі. 3-сон, май-июнь, 2015 йил